

**Слово на ректора на Софийския университет „Св. Климент
Охридски“ проф. Анастас Герджиков
8 декември 2018 г.**

Уважаеми господин Президент,

Уважаема госпожо Заместник-министър,

Уважаеми членове на Академичния съвет,

Ваши превъзходителства,

Уважаеми господин Председател на БАН и колеги от
Академията,

Уважаеми ректори,

Скъпи колеги, преподаватели, служители,

Скъпи студенти,

Добре дошли на тържественото честване на 130-годишния юбилей на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Софийският университет е най-старият и най-голям университет на България, който Президентът Радев нарече „светския храм на България“, а министър-председателят Борисов – „емблема на българското образование и наука“.

Празникът на нашия патрон св. Климент Охридски – 25 ноември, е учреден през 1902 г. От 1916 г. до 1968 г. той се чества на 8 декември. След връщането на Юлианския календар, 8 декември остава празник на всички български студенти. Но има и друга причина да празнуваме днес.

Изтъкнати възроденци, възпитаници на големите европейски университети, завещават на първото поколение свободни българи една съкровена мечта – идеята за български университет. Намират

се и щедрите дарители – братята Евлогий и Христо Георгиеви, на които целият български народ ще е благодарен завинаги.

През 1880 г. Министерството на просвещението внася в Народното събрание проект за закон, който предвижда „да се отвори българско висше училище (университет)“. През 1887 г. министърът на просвещението Тодор Иванчев издава наредба за откриване на педагогически клас към Първа мъжка гимназия в София, който на 8 декември 1888 г. Народното събрание преобразува във Висше училище. Така е официално основан първият български университет, затова днес празнуваме и 130 години от началото на българското висше образование.

Занятията започват със седем преподаватели – Александър Теодоров-Балан, Любомир Милетич, Иван Георгов, Станимир Станимиров, Никола Михайловски, Йосиф Ковачев и Иван Данев. Студентите са 43, само мъже. За пръв Ректор е избран езиковедът Александър Теодоров-Балан, възпитаник на университетите в Прага и Лайпциг, доктор на Пращкия университет.

Отначало се предвижда само Историко-филологическо отделение, но още през 1889 г. се открива Физико-математическото отделение, през 1892 г. – Юридическият факултет, а трите отделения стават факултети с новия закон за Висшето училище през 1894 г., в който се посочва, че то се е утвърдило като научен институт и е изградило авторитет в чужбина, „гдето то се признава за висше учебно заведение даже официално“.

През 1904 г. първото българско висшето училище прераства в Университет. От 1918 до 1923 г. се откриват 4 нови факултета – Медицински, Агрономо-лесовъден, Богословски и Ветеринарно-медицински.

В периода 1947-1952 г. Народното събрание приема закони, с които отделя факултети и институти от структурата на Университета. Някои от тях поставят началото на нови, самостоятелни висши училища като Висшия икономически институт, Медицинска академия, Ветеринаро-медицинския институт, Селскостопанската академия, а други преминават в системата на БАН. През последните години някои от тези звена са възстановени в структурата на университета (Богословският факултет и Медицинският факултет, изправен пред неясна съдба за пореден път и в момента). Разкрити са нови факултети като Стопанския факултет. Химическият факултет е преобразуван във Факултет по химия и фармация, а Факултетът по начална и предучилищна педагогика – във Факултет по науки за образованието и изкуствата.

Сградата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, построена със средствата на двамата дарители – братята Евлоги и Христо Георгиеви по проект на френския архитект Анри Бреасон, преработен от арх. Йордан Миланов, и осветена през 1934 г., е една от архитектурните забележителности на София. Днес сградата на Ректората заема 36 000 кв. м. разгърната застроена площ, има 324 помещения, от които 65 аудитории с 6000 места.

Младият български университет въвежда и свои символи – ректорските инсигнии – ректорската огърлица; ректорския жезъл – виждате жезъла, изработен през 1984 г. от Ставри Калинов, но на 24 май 1936 г. Сър Едуард Бойл връчва на ректора акад. Михаил Арнаудов точно копие на близо двестагодишния оксфордски жезъл, което сега се пази в нашия музей. Между инсигниите е и

ректорската тога, въведена през 1974 г. и облечена за първи път от тогавашния ректор акад. Благовест Сендов, който е сред нас и днес.

Университетските ритуали и церемонии се променят през годините, но запазват тържественост и академичен дух, характерен за церемониите и празничните ритуали още от първите университети, възникнали преди почти 1000 години. Много тържествен е ритуалът по провъзгласяване на почетните доктори. Почетни доктори на Софийския университет са били изтъкнати учени, политици и общественици от различни страни като Иван Вазов, Никóла Тесла, Фредерик Жолио-Кюри, Рикардо Пикио, Дмитрий Лихачов, Умберо Еко, Пол Рикъор, Жак Дерида, Орхан Памук, Мо Йен, Михаил Горбачов, Франсоа Митеран, Хелмут Кол и тогавашният русенски митрополит, а днес негово светейшество патриарх Неофит.

Само след няколко дни ще връчим званието на най-новия почетен доктор на Университета – проф. Бариш, нобелов лауреат по физика за миналата година за наблюдението на гравитационните вълни.

Днес Софийският университет е разположен в 18 учебни сгради и обхваща 16 факултета, 3 департамента, множество центрове и обслужващи звена.

Университетската библиотека е връстник на Софийския университет. С фонд от над 2 500 000 библиотечни единици – научна и учебна литература, старопечатни, редки, ценни и уникални издания, периодика, електронни носители на информация и др. тя е втора по големина след Националната библиотека, а благодарение на своите 30 000 читатели е първа по посещаемост.

Имаме свой Университетски център за управление на качеството, Научноизследователски сектор, Университетски център за информационни и комуникационни технологии, Център за дистанционно обучение, Кариерен център и много други. Горди сме със своето университетско издателство, с Културния център, с Центъра за славяно-византийски проучвания „Проф. Иван Дуйчев“, с университетските медии, с театър @лма @лтер, с музеите на Софийския университет, с университетските ботанически градини.

Софийският университет има договори за сътрудничество със стотици университети от целия свят, многобройни съвместни участия в международни проекти, водещ е в студентската и преподавателската мобилност.

Университетът предлага образование в 118 специалности в образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“ след средно образование и над 400 магистърски програми. Според Националната рейтингова система той е на първо място в половината от всички професионални направления в страната и във всички приоритетни направления без техническите науки. Университетът дава над една трета от научните резултати на всички 52 български висши училища. От 15-те най-цитирани български учени седем са от Софийския университет. Той е и единственият български университет в първите хиляда в световните класации, а в професионални направления като „Физика“ и „Филология“ сме между първите 200–300. Това означава, че Софийският университет е в първите 4 процента на световните университети, а в някои направления – в първите 2 процента.

Научната продукция на Университета в списания с импакт фактор, които се индексират в световните бази данни, нараства. За

последните три години броят на публикациите ни се е увеличили с 13 на сто, а броят на цитиранията на наши публикации – с 16 на сто.

Софийският университет има най-големия брой успешни проекти по програма Хоризонт 2020, участва и в трите центъра за върхови постижения в страната, в два от които като водещ партньор, както и в центрове за компетентност. Общият брой на изпълняваните в момента научни проекти е над 300.

Университетът постига успехите си благодарение на своите 1700 преподаватели и изследователи, много от които са носители на националните награди за наука „Питагор“ и на престижни международни награди и на които цялото общество е задължено за всеотдайната им дейност.

Казаното дотук дава обяснение, защо Софийският университет е Университетът с главна буква и защо, когато кажем „Университетът“, всеки българин знае за кой университет говорим. Ние се гордеем с това. Затова не искахме да сведем честванията за юбилея до няколко церемониални акта, на които да разкажем за достойната традиция и за авторитетните постижения на Софийския университет, а да ги превърнем в повод за осмисляне на миналото и очертаване на визия за бъдещето не само на Университета, а и на страната.

Стремим се да не затваряме знанието между стените на Университета, а като нашия патрон Св. Климент Охридски да разпръснем духовността навсякъде и да достигнем от студентските аудитории и изследователските лаборатории до цялото общество – не само да образуваме, а и да възпитаваме в духовност, културни традиции, морални ценности и човечност.

Пожелавам ви да се окажем достойни за тази мисия и да поемем върху себе си задължението ни като интелектуалци да поведем България към икономическо и духовно възраждане.

Скъпи колеги – преподаватели, изследователи, служители,

Всички наши успехи щяха да бъдат невъзможни без вашите усилия, образователни и научни постижения, всеотдайност, ерудиция и колегиално отношение.

Бъдете ментори и партньори на студентите, подкрепяйте ги с радост и усмивка, защото това е призиванието ни.

Скъпи студенти,

Желая ви весел празник!

Трудете се усърдно, с постоянство и любознателност, с интерес и желание да научите нещо ново

Не позволявайте на никого – родители, преподаватели, авторитети, да превръщат вашия живот в поправителен изпит за своя живот. Мислете самостоятелно, взимайте собствени решения, правете своя избор. Направете го мъдро, защото носите голяма отговорност. Бъдещето принадлежи на вас, то ще е много различно от познатия ни свят и ще бъде такова, каквото вие го изградите.

Нека престоят ви в Алма матер се превърне в едно вълнуващо пътуване към знанието и към бъдещето – вашето и на утрешна България!

Пожелавам на всички колеги – преподаватели, изследователи, студенти и докторанти да са горди с постиженията ни и да не забравят високата мисия на Софийския университет.

Нека предадем любовта към истината, духовността, красивото и доброто на цялото общество!

Нека Софийският Университет пребъде за доброто на народа
ни и за прослава на родината!

Честит празник!